

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

17. července 2014*

„Řízení o předběžné otázce — Volný pohyb osob — Přístup k povolání advokáta — Možnost odmítnout zápis do seznamu advokátní komory v případě státních příslušníků členského státu, kteří získali odbornou kvalifikaci advokáta v jiném členském státě — Zneužití práva“

Ve spojených věcech C-58/13 a C-59/13,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Consiglio Nazionale Forense (Itálie) ze dne 29. září 2012, došlými Soudnímu dvoru dne 4. února 2013, v řízeních

Angelo Alberto Torresi (C-58/13),

Pierfrancesco Torresi (C-59/13)

proti

Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Macerata,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, K. Lenaerts, místopředseda, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen (zpravodaj), E. Juhász a M. Safjan (předsedové senátů), A. Rosas, D. Šváby, M. Berger, S. Rodin, F. Biltgen a K. Jürimäe, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: A. Impellizzeri, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 11. února 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za A. A. Torresiho a P. Torresiho C. Torresim, avvocato,
- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s S. Fiorentinem, avvocato dello Stato,
- za španělskou vládu A. Rubio Gonzálezem a S. Centeno Huerta, jako zmocněnci,
- za rakouskou vládu A. Poschem, jako zmocněncem,

* Jednací jazyk: italština.

- za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,
- za rumunskou vládu R.-H. Raduem, R.-I. Hatieganu a A.-L. Crișan, jako zmocněnci,
- za Evropský parlament M. Gómez-Leal a L. Visaggiem, jako zmocněnci,
- za Radu Evropské unie A. Vitrem a P. Mahnič Brunii, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi E. Montaguti a H. Støvlbækem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 10. dubna 2014,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu a platnosti článku 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/5/ES ze dne 16. února 1998 o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace (Úř. věst. L 77, s. 36; Zvl. vyd. 06/03, s. 83).
- 2 Tyto žádosti byly podány v rámci dvou sporů mezi A. A. Torresim a Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Macerata (rada advokátní komory v Macerata, dále jen „rada komory v Macerata“) a P. Torresim a Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Macerata ohledně odmítnutí uvedené rady vyhovět jejich žádosti o zápis do zvláštní části seznamu advokátů.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Bod 6 odůvodnění směrnice 2004/18 zní následovně:

„vzhledem k tomu, že tento přístup je na úrovni Společenství odůvodněn také proto, že zatím pouze některé členské státy na svém území povolují činnost advokátů z jiných členských států vykonávajících činnost pod profesním označením udělovaným v domovském státě, kromě činnosti ve formě poskytování služeb; že však i v členských státech, kde je tato možnost dána, platí značně odlišné podmínky týkající se například oboru působnosti a povinného zápisu u příslušných orgánů; že tato různorodost vede k nerovnosti a narušení hospodářské soutěže mezi advokáty z členských států a tvoří překážku volného pohybu; že tyto problémy může vyřešit a stejné příležitosti může advokátům a uživatelům právních služeb ve všech členských státech poskytnout pouze směrnice stanovující podmínky, které upravují výkon povolání advokátů vykonávajících činnost pod profesním označením udělovaným v domovském státě jinak než formou poskytování služeb.“

- 4 Podle čl. 1 odst. 1 uvedené směrnice je jejím účelem usnadnit trvalý výkon povolání advokáta jako osoby samostatně výdělečně činné nebo jako osoby v pracovním poměru v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána odborná kvalifikace.
- 5 Článek 2 směrnice 98/5, nadepsaný „Právo vykonávat činnost pod profesním označením udělovaným v domovském státě“, v prvním pododstavci stanoví:

„Každý advokát má právo trvale vykonávat činnosti uvedené v článku 5 v každém jiném členském státě pod profesním označením udělovaným v domovském státě.“

6 Článek 3 téže směrnice, nadepsaný „Zápis u příslušného orgánu“, v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Advokát, který si přeje vykonávat činnost v jiném členském státě než v tom, ve kterém získal odbornou kvalifikaci, je povinen se zapsat u příslušného orgánu v tomto státě.

2. Příslušný orgán v hostitelském členském státě advokáta запиše po předložení průkazu oprávnění potvrzujícího jeho zápis u příslušného orgánu v domovském členském státě. Může požadovat, aby průkaz oprávnění příslušného orgánu domovského členského státu nebyl při předložení starší než tři měsíce. O zápisu vyrozumí příslušný orgán domovského členského státu.“

Italské právo

7 Italská republika provedla směrnici 98/5 do vnitrostátního práva legislativním nařízením č. 96 ze dne 2. února 2001 (běžný doplněk ke GURI č. 79 ze dne 4. dubna 2001, dále jen „legislativní nařízení č. 96/2001“). Jeho článek 6, nadepsaný „Zápis“, stanoví:

„1. Za účelem trvalého výkonu povolání advokáta v Itálii jsou státní příslušníci členských států, kteří jsou držiteli některého z označení uvedených v článku 2, povinni zapsat se do zvláštní části seznamu vedeného v obvodu soudu, v němž si trvale zřídili bydliště nebo místo podnikání, při dodržení právní úpravy týkající se povinností v oblasti sociálního zabezpečení.

2. Zápis do zvláštní části seznamu je podmíněn zápisem žadatele u příslušné profesní organizace domovského členského státu.

3. K žádosti o zápis musí být přiloženy následující doklady:

- a) osvědčení o státní příslušnosti členského státu Evropské unie nebo odpovídající prohlášení;
- b) potvrzení o místě bydliště nebo odpovídající prohlášení, nebo prohlášení žadatele s uvedením místa podnikání;
- c) potvrzení o zápisu u profesní organizace domovského členského státu, vydané nejpozději tři měsíce přede dnem předložení, nebo odpovídající prohlášení.

[...]

6. Rada komory do 30 dnů od podání žádosti nebo od jejího doplnění, po ověření splnění požadovaných podmínek a v případě, že tomu nebrání důvody neslučitelnosti, nařídí zápis do zvláštní části seznamu a informuje o něm příslušný orgán domovského členského státu.

7. Žádost lze zamítnout pouze po předchozím vyloučení dotčené osoby. Rozhodnutí musí být odůvodněno a ve lhůtě 15 dní oznámeno v plném znění dotčené osobě a státnímu zástupci [...]

8. Pokud rada komory nerozhodne o žádosti ve lhůtě stanovené v odstavci 6, může dotčená osoba podat do 10 dnů od vypršení uvedené lhůty žalobu ke Consiglio Nazionale Forense [Národní rada advokátní komory], která rozhodne o merituu žádosti.

9. Zápisem do zvláštní části seznamu získá usazený advokát právo volit, avšak nikoliv právo být volen.

[...]“

- 8 Podle královského legislativního nařízení č. 1578 ze dne 27. listopadu 1933, transformovaného po změnách na zákon prostřednictvím zákona č. 36 z roku 1934, ve znění pozdějších změn (*Gazzetta Ufficiale* č. 24 ze dne 30. ledna 1934), lze všechna rozhodnutí Consiglio Nazionale Forense napadnout opravným prostředkem založeným na důvodech legality u spojených senátů Corte suprema di cassazione (Nejvyšší kasační soud).

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 9 Poté, co získali vysokoškolský titul v oboru právo v Itálii, získali A. A. a P. Torresi vysokoškolský titul v oboru právo ve Španělsku a dne 1. prosince 2011 byli zapsáni jako advokáti do seznamu Ilustre Colegio de Abogados de Santa Cruz de Tenerife (advokátní komora v Santa Cruz de Tenerife, Španělsko).
- 10 Dne 17. března 2012 podali A. A. a P. Torresi na základě článku 6 legislativního nařízení č. 96/2001 k radě komory v Macerata žádost o zápis do zvláštní části seznamu advokátů věnované advokátům, kteří jsou držiteli profesního označení udělovaného v jiném členském státě, než je Italská republika, a jsou usazeni v posledně uvedeném státě (dále jen „usazení advokátů“).
- 11 Rada komory v Macerata se ve lhůtě 30 dnů stanovené v čl. 6 odst. 6 legislativního nařízení č. 96/2001 k žádostem o zápis nevyjádřila.
- 12 Pánové A. A. a P. Torresi se tedy prostřednictvím žalob podaných dne 19. a 20. dubna 2012 obrátili na Consiglio Nazionale Forense, aby o jejich žádostech o zápis rozhodla. Na podporu svých žalob uvedli, že požadované zápisy podléhají jediné podmínce stanovené platnou právní úpravou, a to předložení „průkazu oprávnění potvrzujícího zápis u příslušného orgánu v domovském členském státě“, kterým je v daném případě Španělské království.
- 13 Consiglio Nazionale Forense má však za to, že případ osoby, která se poté, co získala diplom v oboru právo v členském státě, odebere do jiného členského státu za účelem získat zde titul advokáta a bezprostředně poté se vrátí do prvního členského státu, aby tam vykonávala profesní činnost, neodpovídá cílům směrnice 98/5 a může představovat zneužití práva.
- 14 Consiglio Nazionale Forense, majíc pochybnosti o výkladu a platnosti článku 3 směrnice 98/5, připomněla, že Soudní dvůr určil, že má pravomoc podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce (rozsudek Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411), a rozhodla se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má být článek 3 [směrnice 98/5] vykládán ve světle obecné zásady zákazu zneužívání práva a čl. 4 odst. 2 SEU o respektování národní identity tak, že ukládá vnitrostátním správním orgánům povinnost, aby do seznamu usazených advokátů zapsaly italské státní příslušníky, kteří se dopustili jednání, jímž zneužili unijní právo, a brání vnitrostátní praxi, která těmto orgánům umožňuje zamítnout žádosti o zápis do seznamu usazených advokátů, pokud existují objektivní okolnosti, na jejichž základě se lze domnívat, že došlo ke zneužití unijního práva, aniž je dotčeno dodržování zásad proporcionality a zákazu diskriminace, a dále právo dotčené osoby podat žalobu a uplatňovat případné porušení práva na usazování, a tudíž soudní přezkum činnosti správního orgánu?

2) Má být v případě [kladné] odpovědi na první otázku takto vykládán článek 3 [směrnice 98/5] považován za neplatný ve světle čl. 4 odst. 2 SEU, jelikož umožňuje se vyhýbat právní úpravě členského státu, která podmiňuje přístup k povolání advokáta složením státní zkoušky, je-li tato zkouška stanovena ústavou uvedeného členského státu a patří-li mezi základní zásady ochrany uživatelů právních služeb a řádného výkonu spravedlnosti?“

K předběžným otázkám

K pravomoci Soudního dvora

- 15 Na úvod A. A. a P. Torresi mimo jiné tvrdí, že Consiglio Nazionale Forense není soudem, a nemá tedy právo podávat žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 267 SFEU. Soudní funkce totiž vykonává pouze tehdy, když jedná v kárné oblasti, a nikoliv při vedení seznamu advokátů, což je oblast, v níž vykonává čistě správní funkci. Pokud je tedy věc předložena Consiglio Nazionale Forense na základě čl. 6 odst. 8 legislativního nařízení č. 96/2001, rozhoduje o zápisu jako správní orgán nadřízený radě místní komory, která nerozhodla ve lhůtě stanovené v odstavci 6 téhož článku.
- 16 A. A. a P. Torresi, opírajíce se o rozsudek Wilson (C-506/04, EU:C:2006:587), poukazují rovněž na to, že Consiglio Nazionale Forense nespĺňuje podmínku nestrannosti, jelikož jejími členy jsou advokáti volení každou radou místní komory, včetně té, která je účastníkem původního řízení. Existuje tedy riziko, že řešení otázky, která je jí předložena, bude ovlivněno praktickým zájmem, jako je zájem omezit zápisy, místo aby bylo vedeno uplatněním právního pravidla.
- 17 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora pro účely posouzení toho, zda je předkládající orgán svojí povahou „soudem“ ve smyslu článku 267 SFEU, bere Soudní dvůr v úvahu všechny skutečnosti, jako je zákonný základ orgánu, jeho trvalost, závaznost jeho jurisdikce, kontradiktorní povaha řízení, použití právních předpisů orgánem, jakož i jeho nezávislost (viz zejména rozsudky Miles a další, C-196/09, EU:C:2011:388, bod 37 a citovaná judikatura, jakož i Belov, C-394/11, EU:C:2013:48, bod 38).
- 18 Co se týče konkrétně nezávislosti předkládajícího orgánu, tento požadavek předpokládá, že je uvedený orgán chráněn před vnějšími zásahy nebo tlaky, které by mohly ohrozit nezávislost rozhodování jeho členů, pokud jde o spory, které jim jsou předloženy (viz rozsudek Wilson, EU:C:2006:587, bod 51).
- 19 Kromě toho k určení, zda vnitrostátní orgán, kterému zákon svěřuje funkce jiné povahy, musí být považován za „soud“ ve smyslu článku 267 SFEU, je nutno ověřit konkrétní povahu funkcí, které vykonává ve specifickém normativním kontextu, v jehož rámci jedná, když žádá o rozhodnutí Soudního dvora. Vnitrostátní soudy jsou oprávněny obrátit se na Soudní dvůr pouze tehdy, když před nimi probíhá spor a když rozhodují v rámci řízení, které má být ukončeno rozhodnutím, jež má charakter soudního rozhodnutí (viz rozsudek Belov, EU:C:2013:48, body 39 a 41).
- 20 Co se týče prvních pěti aspektů uvedených v bodě 17 tohoto rozsudku, ze spisu, který má k dispozici Soudní dvůr, vyplývá, že Consiglio Nazionale Forense byla zřízena zákonem a má trvalý charakter. Dále vzhledem k tomu, že její pravomoc rozhodovat o žalobách proti rozhodnutím přijatým radami místních komor je stanovena zákonem, že nemá volitelný charakter a že rozhodnutí, která přijímá při výkonu této pravomoci, jsou vykonatelná, plyne z toho, že její jurisdikce je závazná. Konečně je nesporné, že řízení použitelné u Consiglio Nazionale Forense, které je do značné míry inspirováno pravidly civilního řízení, má jak v písemné, tak v ústní části kontradiktorní povahu, a že tento orgán rozhoduje podle práva.
- 21 Pokud jde o požadavek nezávislosti, je třeba zaprvé uvést, že zejména z údajů italské vlády vyplývá, že i když je Consiglio Nazionale Forense orgánem, jehož členové jsou voleni členy jednotlivých rad místních komor z řad advokátů oprávněných vystupovat před Corte suprema di cassazione, přičemž členové těchto rad jsou sami voleni advokáty zapsanými do seznamu příslušné advokátní komory, funkce člena Consiglio Nazionale Forense je neslučitelná zejména s funkcí člena rady místní advokátní komory.

- 22 Zadruhé je zjevné, že se na Consiglio Nazionale Forense vztahují záruky stanovené italskou ústavou v oblasti nezávislosti a nestrannosti soudu. Plní tak své funkce zcela samostatně, aniž je komukoliv podřízena, a od nikoho nepřijímá příkazy či pokyny. Kromě toho se na Consiglio Nazionale Forense plně vztahují ustanovení italského občanského soudního řádu v oblasti zdržení se hlasování a vyloučení pro podjatost.
- 23 Zatřetí, jak potvrdila italská vláda na jednání, na rozdíl od rady místní advokátní komory, která je v rámci řízení zahájeného žalobou proti jejímu rozhodnutí účastníkem řízení u Corte suprema di cassazione proti rozhodnutí, kterým rozhodl o žalobě směřující proti dotčené radě komory. Consiglio Nazionale Forense tedy má, jak vyžaduje judikatura Soudního dvora (viz rozsudek Wilson, EU:C:2006:587, bod 49), postavení třetí osoby ve vztahu k orgánu, který přijal rozhodnutí, proti němuž byl podán opravný prostředek.
- 24 A konečně ze spisu vyplývá, že podle ustálené praxe není člen Consiglio Nazionale Forense patřící do obvodu rady advokátní komory dotčené žádostí o zápis součástí kolegia Consiglio Nazionale Forense, které rozhoduje, přičemž není dotčena plná použitelnost pravidel upravujících zdržení se hlasování a vyloučení pro podjatost, která stanoví italský občanský soudní řád. Na jednání italská vláda uvedla, že i když jeden ze členů Consiglio nazionale forense je zapsán v advokátní komoře v Macerata, zdržel se účasti na řízení týkajícím se A. A. a P. Torresiho.
- 25 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že Consiglio Nazionale Forense splňuje požadavky nezávislosti a nestrannosti, které charakterizují soud ve smyslu článku 267 SFEU.
- 26 Co se týče požadavku připomenutého v bodě 19 tohoto rozsudku, totiž že předkládající orgán je oprávněn obrátit se na Soudní dvůr pouze při výkonu soudní funkce, je třeba konstatovat, že na rozdíl od toho, co tvrdí A. A. a P. Torresi, je-li ke Consiglio Nazionale Forense podána na základě čl. 6 odst. 8 legislativního nařízení č. 96/2001 žaloba proti tomu, že rada komory nerozhodla ve lhůtě 30 dní od podání žádosti o zápis do zvláštní části seznamu advokátů, neomezuje se uvedený orgán na rozhodnutí o této žádosti namísto dotčené rady komory. Jak vyplývá zejména z vysvětlení italské vlády a z protokolů z jednání týkajících se žalob, které podali A. A. a P. Torresi proti radě advokátní komory v Macerata, jež se konala dne 29. září 2012 u Consiglio Nazionale Forense, má tento orgán rozhodnout o opodstatněnosti implicitního rozhodnutí dotčené rady komory v rozsahu, v němž jím byla zamítnuta žádost dotčené osoby o zápis. V tomto případě, je-li opravnému prostředku vyhověno, přísluší Consiglio Nazionale Forense rozhodnout o merituu žádosti o zápis.
- 27 Je rovněž nesporné, že podání žaloby ve smyslu čl. 6 odst. 8 legislativního nařízení č. 96/2001 vede k řízení, v němž mají účastníci uvést své argumenty písemně a ústně, na veřejném jednání a s pomocí advokáta. Své návrhy přednáší na jednání i státní zástupce. V projednávaném případě z protokolů zmíněných v předchozím bodě vyplývá, že státní zástupce navrhl zamítnutí žalob A. A. a P. Torresiho. Consiglio Nazionale Forense rozhoduje na neveřejném zasedání, rozhodnutím, které má formu, název i obsah rozsudku vyhlášeného jménem italského lidu.
- 28 A konečně, jak bylo připomenuto v bodě 23 tohoto rozsudku, zatímco rada místní advokátní komory, jejíž rozhodnutí je předmětem žaloby ke Consiglio Nazionale Forense, je účastníkem řízení u tohoto orgánu, v případě, že rozhodnutí, kterým Consiglio nazionale forense rozhodla o uvedené žalobě, je předmětem opravného prostředku podaného ke Corte suprema di cassazione, není Consiglio Nazionale Forense účastníkem řízení u uvedeného soudu. Jak vyplývá zejména z rozsudku spojených senátů tohoto soudu vydaného dne 22. prosince 2011, kterého se dovolávají A. A. a P. Torresi ve svém písemném vyjádření, účastníkem řízení u Corte suprema di cassazione je i nadále dotčená rada advokátní komory.
- 29 Z toho vyplývá, že Consiglio Nazionale Forense rozhoduje v projednávané věci spor, a to v rámci řízení, které má být ukončeno rozhodnutím, jež má charakter soudního rozhodnutí.

30 Vzhledem ke všemu výše uvedenému je třeba konstatovat, že Consiglio Nazionale Forense představuje při výkonu kontroly na základě čl. 6 odst. 8 legislativního nařízení č. 96/2001 soud ve smyslu článku 267 SFEU, a Soudní dvůr tedy má pravomoc zodpovědět otázky, které mu uvedený orgán předložil.

K přípustnosti předběžných otázek

31 A. A. a P. Torresi a Rada Evropské unie tvrdí, že s ohledem na jednoznačnou judikaturu Soudního dvora v této oblasti patří otázky vznesené Consiglio Nazionale Forense do doktríny *acte éclairé*, a jsou tedy nepřipustné.

32 V tomto ohledu je třeba připomenout, že i v případě existence judikatury Soudního dvora, která řeší dotčenou právní otázku, mají vnitrostátní soudy nadále možnost se obrátit na Soudní dvůr, pokud to považují za vhodné (viz rozsudek Cilfit a další, 283/81, EU:C:1982:335, body 13 až 15), aniž okolnost, že ustanovení, jejichž výklad je požadován, již byla předmětem výkladu Soudního dvora, brání tomu, aby Soudní dvůr rozhodl znovu (v tomto smyslu viz rozsudek Boxus a další, C-128/09 až C-131/09, C-134/09 a C-135/09, EU:C:2011:667, bod 32).

33 Z toho vyplývá, že žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jsou přípustné.

K první otázce

34 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda článek 3 směrnice 98/5 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby příslušné orgány členského státu s poukazem na zneužití práva odmítly zápis do seznamu usazených advokátů v případě státních příslušníků tohoto členského státu, kteří se poté, co v tomto státě získali vysokoškolský titul, odebrali do jiného členského státu za účelem získat zde odbornou kvalifikaci advokáta a poté se vrátili do prvního členského státu, aby tam vykonávali povolání advokáta pod profesním označením udělovaným v členském státě, ve kterém byla získána odborná kvalifikace.

35 Úvodem je třeba připomenout, že podle čl. 1 odst. 1 směrnice 98/5 je jejím účelem usnadnit trvalý výkon povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána odborná kvalifikace.

36 V tomto ohledu již měl Soudní dvůr příležitost konstatovat, že uvedená směrnice zavádí mechanismus vzájemného uznávání profesních označení migrujících advokátů, kteří chtějí vykonávat činnost pod označením udělovaným v domovském členském státě (viz rozsudek Lucembursko v. Parlament a Rada, C-168/98, EU:C:2000:598, bod 56).

37 Jak vyplývá z bodu 6 odůvodnění směrnice 98/5, kromě toho unijní zákonodárce touto směrnicí zamýšlel zejména odstranit rozdíly mezi vnitrostátními pravidly týkajícími se podmínek zápisu u příslušných orgánů, které byly původem nerovností a překážek volného pohybu (viz rozsudky Komise v. Lucembursko, C-193/05, EU:C:2006:588, bod 34, a Wilson, EU:C:2006:587, bod 64).

38 V tomto kontextu provádí článek 3 směrnice 98/5 úplnou harmonizaci předchozích podmínek vyžadovaných k využití práva usazování přiznaného touto směrnicí, když stanoví, že advokát, který si přeje vykonávat činnost v jiném členském státě než v tom, ve kterém získal odbornou kvalifikaci, je povinen se zapsat u příslušného orgánu v tomto státě, který musí tento zápis provést „po předložení průkazu oprávnění potvrzujícího jeho zápis u příslušného orgánu v domovském členském státě“ (v tomto smyslu viz rozsudky Komise v. Lucembursko, EU:C:2006:588, body 35 a 36, jakož i Wilson, EU:C:2006:587, body 65 a 66).

- 39 V této souvislosti již Soudní dvůr rozhodl, že předložení průkazu oprávnění potvrzujícího zápis u příslušného orgánu v domovském členském státě příslušnému orgánu v hostitelském členském státě se tak jeví jako jediná podmínka, kterou má být podmíněn zápis dotyčného v hostitelském členském státě, který mu umožní výkon činnosti v tomto posledně uvedeném členském státě pod profesním označením udělovaným v domovském členském státě (viz rozsudky Komise v. Lucembursko, EU:C:2006:588, bod 37, a Wilson, EU:C:2006:587, bod 67).
- 40 Je tedy třeba uvést, že o státních příslušnících členského státu, jako jsou A. A. a P. Torresi, kteří předloží příslušnému orgánu tohoto členského státu průkaz oprávnění potvrzující jejich zápis u příslušného orgánu v jiném členském státě, je třeba mít v zásadě za to, že splňují všechny podmínky nezbytné k jejich zápisu pod profesním označením získaným v posledně uvedeném členském státě do seznamu usazených advokátů prvního členského státu.
- 41 Podle předkládajícího soudu se však v projednávané věci A. A. a P. Torresi nemohou dovolávat článku 3 směrnice 98/5, jelikož jediným cílem získání odborné kvalifikace advokáta v jiném členském státě než v Italské republice bylo vyhnout se uplatnění práva posledně uvedeného státu upravujícího přístup k povolání advokáta, a toto získání tak představuje zneužití práva usazování, odporující cílům této směrnice.
- 42 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury se jednotlivci nemohou norem unijního práva dovolávat podvodně nebo zneužívajícím způsobem (viz zejména rozsudky Halifax a další, C-255/02, EU:C:2006:121, bod 68, jakož i SICES a další, C-155/13, EU:C:2014:145, bod 29).
- 43 Pokud jde konkrétně o boj proti zneužívání svobody usazování, je členský stát oprávněn přijmout opatření, která mají zabránit tomu, aby se někteří z jeho státních příslušníků pokoušeli s využitím možností vytvořených Smlouvou o FEU vyhnout se zneužívajícím způsobem pravidlům jejich vnitrostátní právní úpravy (viz rozsudek Inspire Art, C-167/01, EU:C:2003:512, bod 136).
- 44 Ke zjištění existence zneužívajícího jednání je zapotřebí splnění objektivního a subjektivního prvku (viz rozsudek SICES a další, EU:C:2014:145, bod 31).
- 45 Pokud jde o objektivní prvek, ze všech objektivních skutečností musí vyplývat, že i přes formální dodržení podmínek stanovených unijní právní úpravou nebylo dosaženo cíle sledovaného touto právní úpravou (viz rozsudek SICES a další, EU:C:2014:145, bod 32 a citovaná judikatura).
- 46 Co se týče subjektivního prvku, musí být zjevné, že existuje vůle získat neoprávněnou výhodu vyplývající z unijní právní úpravy tím, že jsou uměle vytvořeny podmínky vyžadované pro její získání (v tomto smyslu viz rozsudek O. a B., C-456/12, EU:C:2014:135, bod 58 a citovaná judikatura).
- 47 Jak bylo připomenuto v bodě 35 tohoto rozsudku, cílem směrnice 98/5 je usnadnit trvalý výkon povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána odborná kvalifikace.
- 48 V tomto ohledu je třeba mít za to, že právo státních příslušníků členského státu zvolit si jak členský stát, v němž chtějí získat svou odbornou kvalifikaci, tak členský stát, v němž mají v úmyslu vykonávat své povolání, je nedílnou součástí výkonu základních svobod zaručených Smlouvami na jednotném trhu (v tomto smyslu viz rozsudek Komise v. Španělsko, C-286/06, EU:C:2008:586, bod 72).
- 49 Skutečnost, že se státní příslušník členského státu, který v tomto státě získal vysokoškolský titul, odebere do jiného členského státu za účelem získat zde odbornou kvalifikaci advokáta a poté se vrátí do členského státu, jehož je státním příslušníkem, aby tam vykonával povolání advokáta pod profesním označením udělovaným v členském státě, ve kterém byla získána odborná kvalifikace, tak představuje jeden z případů, kdy je dosaženo cíle směrnice 98/5, a nemůže sama o sobě představovat zneužití práva usazování vyplývajícího z článku 3 směrnice 98/5.

- 50 Kromě toho okolnost, že se státní příslušník členského státu rozhodl získat odbornou kvalifikaci v jiném členském státě než ve státě svého bydliště s cílem využít tam výhodnějších právních předpisů, není sama o sobě dostačující k učinění závěru o zneužití této svobody, jak uvedl generální advokát v bodech 91 a 92 svého stanoviska.
- 51 Takový závěr kromě toho nemůže být vyvrácen skutečností, že k podání žádosti o zápis do seznamu usazených advokátů u příslušného orgánu v hostitelském členském státě došlo krátce po získání profesního označení v domovském členském státě. Jak uvedl generální advokát v bodech 93 a 94 svého stanoviska, článek 3 směrnice 98/5 rozhodně nestanoví, že zápis advokáta, který si přeje vykonávat činnost v jiném členském státě než v tom, ve kterém získal odbornou kvalifikaci, u příslušného orgánu v hostitelském členském státě může být podmíněn splněním určité doby praxe advokáta v domovském členském státě.
- 52 Vzhledem ke všemu výše uvedenému je třeba na první otázku odpovědět tak, že článek 3 směrnice 98/5 musí být vykládán v tom smyslu, že zneužívající jednání nemůže představovat to, že se státní příslušník členského státu odebere do jiného členského státu za účelem získat zde po úspěšném absolvování vysokoškolského studia odbornou kvalifikaci advokáta a vrátí se do členského státu, jehož je státním příslušníkem, aby tam vykonával povolání advokáta pod profesním označením udělovaným v členském státě, ve kterém byla tato odborná kvalifikace získána.

Ke druhé otázce

- 53 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda článek 3 směrnice 98/5 je s ohledem na čl. 4 odst. 2 SEU neplatný.
- 54 V této souvislosti je třeba nejprve připomenout, že na základě čl. 4 odst. 2 SEU Unie ctí národní identitu členských států, která spočívá v jejich základních politických a ústavních systémech.
- 55 Consiglio Nazionale Forense má za to, že článek 3 směrnice 98/5 tím, že italským státním příslušníkům, kteří získají profesní označení advokáta v jiném členském státě, než je Italská republika, umožňuje vykonávat jejich povolání v tomto státě, vede k obcházení čl. 33 odst. 5 italské ústavy, která podmiňuje přístup k povolání advokáta úspěšným složením státní zkoušky. Toto ustanovení sekundárního unijního práva je tedy v rozsahu, v němž umožňuje obejít právní úpravu, která je součástí italské národní identity, v rozporu s čl. 4 odst. 2 SEU, a mělo by být považováno za neplatné.
- 56 V tomto ohledu je třeba uvést, že se článek 3 směrnice 98/5 týká pouze práva usadit se v členském státě za účelem výkonu povolání advokáta pod profesním označením udělovaným v domovském členském státě. Toto ustanovení neupravuje přístup k povolání advokáta ani výkon tohoto povolání pod profesním označením udělovaným v hostitelském členském státě.
- 57 Z toho nutně plyne, že žádost o zápis do seznamu usazených advokátů podaná na základě článku 3 směrnice 98/5 neumožňuje vyhnout se uplatnění právních předpisů hostitelského členského státu týkajících se přístupu k povolání advokáta.
- 58 Jak uznala italská vláda na jednání, je tedy třeba mít za to, že článek 3 směrnice 98/5 tím, že státním příslušníkům členského státu, kteří získají profesní označení advokáta v jiném členském státě, umožňuje vykonávat povolání advokáta ve státě, jehož jsou státními příslušníky, pod profesním označením udělovaným v domovském členském státě, nemůže mít v žádném případě vliv na základní politické a ústavní systémy ani základní funkce hostitelského členského státu ve smyslu čl. 4 odst. 2 SEU.
- 59 Z toho vyplývá, že přezkum druhé předložené otázky neodhalil žádnou skutečnost, kterou by mohla být dotčena platnost článku 3 směrnice 98/5.

K nákladům řízení

- ⁶⁰ Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) **Článek 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/5/ES ze dne 16. února 1998 o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace, musí být vykládán v tom smyslu, že zneužívající jednání nemůže představovat to, že se státní příslušník členského státu odebere do jiného členského státu za účelem získat zde po úspěšném absolvování vysokoškolského studia odbornou kvalifikaci advokáta a vrátí se do členského státu, jehož je státním příslušníkem, aby tam vykonával povolání advokáta pod profesním označením udělovaným v členském státě, ve kterém byla tato odborná kvalifikace získána.**
- 2) **Přezkum druhé předložené otázky neodhalil žádnou skutečnost, kterou by mohla být dotčena platnost článku 3 směrnice 98/5.**

Podpisy.